

LỜI NGỎ

Kính thưa quý Niên Trưởng, quý Chiến Hữu và quý Thân Hữu,

Chúng ta đang sống trong một thời điểm mà mọi nguy biến đã đến giới hạn, mọi khẩu hiệu đã mất hết giá trị, và mọi ảo tưởng đều đang bị thực tế phơi bày không thương tiếc.

Trước cùng một vấn nạn, người dân Ấn Độ đứng lên đòi cải tổ – còn người dân Việt Nam bị buộc phải cúi đầu chấp nhận. Đó không phải là sự khác biệt về dân trí. Đó là sự khác biệt của thể chế. Một bên là xã hội còn giữ được quyền phản kháng và cơ chế tự sửa sai. Bên kia là một bộ máy kín, nơi tiếng nói của nhân dân bị kiểm soát, nơi mọi phản biện đều bị cho là “đe dọa an ninh quốc gia” ...

Cũng mang danh “cộng sản”, Trung Quốc đã vươn lên thành một thế lực kinh tế – còn Việt Nam vẫn mắc kẹt trong thân phận gia công rẻ mạt. Đây không phải là câu chuyện ý thức hệ. Đây là câu chuyện của tâm vóc lãnh đạo. Trung Quốc đã dám chọn con đường thực dụng, xây dựng nội lực công nghiệp, ép buộc chuyển giao công nghệ, tích lũy sức mạnh quốc gia. Trong khi đó, Việt Nam vẫn loay hoay với tư duy ngắn hạn, chụp giật, “theo đám ăn tàn”, và tự ru ngủ bằng những mỹ từ rỗng tuếch như “ngoại giao cân bằng” hay “ngoại giao cây tre”.

Bài viết không đề ca ngợi ai, càng không phải đề sao chép bất kỳ mô hình nào. Bài viết nói một điều: Việt Nam phải xét lại – một cách toàn diện và không khoan nhượng.

Xét lại nền giáo dục – một nền giáo dục đang bế tắc vì từ chương, vì bệnh thành tích, vì nhồi sọ ý thức hệ, và vì đã đánh mất hoàn toàn mục tiêu đào tạo con người có khả năng tư duy độc lập và sáng tạo kỹ thuật, thực dụng.

Xét lại mô hình kinh tế – một mô hình đang biến cả quốc gia thành công xưởng gia công, nơi người lao động chỉ “vặn ốc vít”, còn giá trị thật bị hút về bên ngoài, trong khi tài nguyên trong nước lại bị đẩy vào cơn sốt đầu cơ bất động sản vô nghĩa.

Xét lại chính sách ngoại giao – khi cái gọi là “ngoại giao cây tre” không còn che giấu được thực tế rằng Việt Nam đang bị kéo vào vai trò trung chuyển né thuế, và phải đối diện trực tiếp với các biện pháp trừng phạt thương mại từ Hoa Kỳ qua mục 301.

Và trên hết, xét lại tư duy lãnh đạo – một tư duy sợ hãi phản biện, xa lánh sự thật, sẵn sàng mở cửa nhận hàng chục tỷ đô-la khiếu nại nhưng lại nghi kỵ, gạt bỏ chính nguồn lực trí thức có thể cứu quốc gia khỏi tụt hậu.

Thưa quý vị,

Lịch sử chưa bao giờ khoan dung với những thể chế tự bịt mắt trước sự thật. Một hệ thống đặt quyền lợi phe nhóm lên trên quyền lợi dân tộc, một bộ máy dập tắt tư duy phản biện, một nền giáo dục triệt tiêu sáng tạo – tất cả những điều đó không chỉ kìm hãm hiện tại, mà còn phá hủy tương lai.

Làn sóng phản kháng của giới trẻ Ấn Độ là một lời cảnh tỉnh không thể xem nhẹ. Nó chứng minh rằng khi sự thật bị chối bỏ, khi bất công bị dồn nén, thì thay đổi là điều không thể tránh khỏi.

Vấn đề không phải là Việt Nam có thay đổi hay không.

Vấn đề là: thay đổi trong chủ động – hay bị thay đổi trong khủng hoảng.

Đã đến lúc phải lựa chọn.

Đã đến lúc phải cởi trói cho giáo dục, trả lại quyền tự do tư duy, thượng tôn pháp luật, và huy động toàn bộ trí tuệ dân tộc – trong nước và hải ngoại – vào một chiến lược phát triển thực sự. Nếu không, chúng ta không chỉ đánh mất cơ hội.

Chúng ta sẽ đánh mất cả tương lai.

Kính mời quý vị theo dõi bài tham luận: **“Từ Làn Sóng Bất Mãn Tại Ấn Độ – Bài Học ‘Xét Lại’ Về Thể Chế Và Tầm Vóc Lãnh Đạo Tại Việt Nam”**.

Trân trọng kính mời quý vị cùng đọc, suy ngẫm và phổ biến rộng rãi.

Trân trọng,

Tsu A Cầu (K29/TVBQGVN)

Huntington Beach, California, ngày 28 tháng 7 năm 2026.

TỪ LÀN SÓNG BẤT MÃN TẠI ẤN ĐỘ

Bài Học "Xét Lại" Về Thể Chế Và Tầm Vóc Lãnh Đạo Tại Việt Nam

Tsu A Cầu

MỞ ĐẦU: RẠN NÚT TỪ MỘT BẤT MÃN CÓ THẬT

Làn sóng phản kháng bùng nổ của giới trẻ Ấn Độ trước sự cố rò rỉ đề thi Y khoa (NEET-UG) vừa qua không đơn thuần là câu chuyện gian lận thi cử. Việc hàng triệu sinh viên, giáo sư và phụ huynh xuống đường buộc Bộ trưởng Giáo dục Dharmendra Pradhan phải chính thức nộp đơn từ chức vào ngày 25/7/2026 phơi bày một thực tế: Khi tầng lớp trẻ nhận ra họ bị gạt ra bên ngoài cơ hội phát triển bởi một hệ thống bất công, sức mạnh dân sự sẽ trở thành làn sóng gạt bỏ những lực cản của bộ máy.

Đặt bối cảnh ấy lên bàn cân so sánh, một câu hỏi nhức nhối lập tức đặt ra: **Tại sao Ấn Độ và Việt Nam đều đối mặt với những vấn nạn giáo dục và xã hội trầm trọng như nhau, nhưng Ấn Độ có phản kháng và buộc phải thay đổi, còn người dân Việt Nam lại chấp nhận và im lặng?**

Câu trả lời nằm ở **bản chất của thể chế toàn trị Cộng sản**. Ấn Độ — dù còn nhiều bất cập về hệ thống giai cấp — vẫn sở hữu một thể chế dân chủ với báo chí tự do và quyền bầu cử, tạo ra **cơ chế tự sửa sai** để người dân ép buộc giới cầm quyền phải chịu trách nhiệm. Trong khi đó, tại Việt Nam, sự "ổn định" thực chất là sản phẩm của một bộ máy kiểm soát tuyệt đối, nơi mọi tiếng nói phản biện bị bóp chết ngay từ trong trứng nước.

Mặt khác, khi nhìn sang Trung Quốc, một câu hỏi thứ hai tiếp tục xoáy sâu vào nội bộ thể chế: **Tại sao cùng là độc đảng Cộng sản, Trung Quốc lại phát triển kinh tế vượt bậc, còn Việt Nam thì không?** Lý do nằm ở tầm vóc lãnh đạo. Trung Quốc sở hữu một ban lãnh đạo có kế hoạch dài hạn, chấp nhận thực dụng đến tận cùng để tự chủ kỹ nghệ; còn giới lãnh đạo Việt Nam lại chọn tư duy ngắn hạn "theo đám ăn tàn" thông bằng chiêu bài "ngoại giao đu dây".

Cần làm rõ: Bài viết này không đề nghị Việt Nam sao chép nguyên khối bất kỳ mô hình nào, mà mượn hai khía cạnh độc lập: **Cơ chế minh bạch, tự sửa sai của nền Dân chủ Ấn Độ** và **Năng lực hoạch định công nghiệp tự chủ của Trung Quốc** — để đòi hỏi một sự "xét lại" nghiêm túc trên bốn góc độ sinh tử dưới đây.

I. Bản Chất Giáo Dục: Từ Chương Khoa Bảng Vs. Chiến Lược Kỹ Nghệ Tự Chủ

Nền giáo dục Việt Nam hiện nay đang mắc kẹt trong căn bệnh thi đua thành tích, nặng tính khoa bảng, từ chương và nhồi sọ ý thức hệ. Nhà trường đào tạo ra hàng triệu cử nhân mang bằng cấp suông nhưng thiếu hụt trầm trọng kỹ năng chuyên môn thực dùng để tham gia vào guồng máy kinh tế.

Nhìn vào Trung Quốc từ cuối thập niên 1970, khi Đặng Tiểu Bình khởi xướng "Bốn Hiện Đại Hóa", giới lãnh đạo của họ thể hiện rõ tầm nhìn chiến lược khi coi giáo dục là **sứ mệnh sinh tồn kỹ nghệ của quốc gia**:

- **Tầm nhìn du học chiến lược:** Cuối năm 1978, khi gửi những đợt du học sinh đầu tiên sang các đại học Mỹ (như Cal State Long Beach), Bắc Kinh chọn những nhân sự 30–40 tuổi đã qua thử thách để sang "nuốt trọn" kiến thức STEM (Khoa học, Kỹ thuật, Công nghệ). Khi trở về, họ trở thành hạt nhân xây dựng hệ sinh thái công nghiệp tự chủ.
- **Trái ngược tại Việt Nam:** Giới lãnh đạo Việt Nam mở cửa chậm hơn nhưng lại xem giáo dục như một ngành kinh doanh béo bở (với độc quyền sách giáo khoa, chạy trường, chạy điểm) và là công cụ an ninh tư tưởng. Kết quả là hàng loạt cử nhân, thạc sĩ ra trường không tìm được việc làm phù hợp, phải giấu bằng đi làm tài xế công nghệ — một sự lãng phí tài nguyên dân tộc tàn nhẫn.

II. Mô Hình Kinh Tế: "Tự Chủ Sản Xuất" Vs. Phận "Vận Ốc Vít Thuê"

Sự khác biệt về tầm vóc và kế hoạch dài hạn giữa hai bộ máy cầm quyền thể hiện rõ nhất ở cấu trúc nền kinh tế:

TIÊU CHÍ SO SÁNH	TRUNG QUỐC (TỰ CHỦ CÔNG NGHỆ)	VIỆT NAM (GIA CÔNG PHỤ THUỘC)
Chuỗi cung ứng	Xây dựng trọn vẹn từ nguyên liệu thô đến sản phẩm cuối.	Phụ thuộc nặng nề vào nhập cảng phụ tùng (hàng chục tỷ USD/năm).
Doanh nghiệp trụ cột	Nuôi dưỡng các gã khổng lồ công nghệ (Huawei, BYD, DJI).	Dồn vốn vào bất động sản, phân lô bán nền, đầu cơ đất.
Vị thế quốc tế	Nắm giữ công nghệ, cạnh tranh sòng phẳng với Tây Phương.	Làm đoạn cuối chuỗi dây chuyền: Vận ốc vít, dán nhãn.

Sự "thực dụng" của Trung Quốc nằm ở chỗ họ bắt buộc các tập đoàn nước ngoài phải chuyển giao công nghệ để gây dựng thương hiệu quốc gia. Trong khi đó, Việt Nam lại chọn tư duy dễ dãi: Tự hào với GDP ảo từ việc "thổi giá đất" và làm thuê đoạn cuối cho ngoại quốc. Một nền kinh tế thiếu nội lực kỹ nghệ sẽ mãi mãi vướng vào bẫy thu nhập trung bình.

III. Sự Phá Sản Của "Ngoại Giao Cây Tre": Bức Màn Né Thuế Bị Xé Bỏ

Chiêu bài "khôn lỏi" đu dây mà giới lãnh đạo Việt Nam ca ngợi như một thành tựu ngoại giao nay đã chính thức phá sản. Việc Hoa Kỳ áp mức thuế trừng phạt **12,5%** lên hàng hóa Việt Nam theo Section 301 (áp dụng từ 24/7/2026) — cao hơn mức 10% áp lên các quốc gia lân bang như Malaysia, Campuchia, Indonesia — chính là đòn trừng phạt nặng nề giáng vào cái gọi là "Ngoại giao cây tre".

- **Bộ mặt "Trạm trung chuyển" bị phanh phui:** Bức màn làm chôn nấp cho hàng hóa Trung Quốc tuồn sang Mỹ né thuế đã bị xé bỏ. Việc nhập siêu hàng chục tỷ USD phụ tùng từ Bắc Kinh rồi chỉ thực hiện vài công đoạn lắp ráp sơ sài để dán nhãn "Made in Vietnam" không thể qua mắt được Washington. Mức chênh lệch 2,5% thuế suất hoàn toàn đánh gục lợi thế nhân công rẻ mỏng manh, đẩy các doanh nghiệp gia công trong nước vào thế thua thảm hại.
- **Ranh giới bài học thể chế:** Tuy nhiên, nhìn sang Trung Quốc — quốc gia chịu mức thuế phạt lên tới **37,5%** trong cùng đợt áp thuế này do vi phạm nhân quyền và chính sách lao động cưỡng bức —, chúng ta thấy rõ: Năng lực tự chủ kỹ nghệ của Trung Quốc là điều cần học hỏi, nhưng thể chế độc tài của họ hoàn toàn không phải là mô hình để Việt Nam noi theo. Nếu vừa thiếu tự chủ công nghệ lại vừa duy trì thể chế đóng kín, Việt Nam sẽ gánh chịu rủi ro nhân đôi.

IV. Tư Duy Lãnh Đạo: Tầm Vóc Dân Tộc Vs. Lợi Ích Phe Nhóm Và Tự Ái Chính Trị

Mấu chốt của mọi bế tắc nằm ở sự thiếu hụt tầm vóc của đội ngũ lãnh đạo:

1. **Sợ hãi Tự do Tư tưởng: Muốn có một nền kinh tế sáng tạo, quốc gia bắt buộc phải có môi trường giáo dục Khai phóng và Phản biện.** Tuy nhiên, vì lo sợ mất độc quyền quyền lực, thể chế Cộng sản tại Việt Nam luôn coi tư tưởng mới là "mối đe dọa an ninh". Khi một xã trưởng hay cấp thẩm quyền địa phương có quyền tước đoạt cơ hội hành nghề của chuyên gia, pháp quyền và công bằng chỉ là những từ ngữ vô nghĩa.
2. **Sự thực dụng lệch lạc với Kiêu hỷ và Trí thức:** Mỗi năm, cộng đồng hải ngoại gửi về hơn 18 tỷ USD kiều hối — nguồn ngoại tệ sống còn cho nền kinh tế. Nhưng trong khi xòe tay nhận tiền, bộ máy an ninh lại sẵn sàng dán nhãn nghi ngờ, từ chối hàng trăm ngàn chuyên gia, kỹ sư, nhà khoa học hải ngoại muốn mang tri thức và kinh nghiệm quản trị về xây dựng quê hương.
3. **Thất bại không còn nơi che giấu:** Từ sự bất lực trong việc tự chủ công nghệ, căn bệnh khoa cử trong giáo dục, cho đến đòn trừng phạt thuế quan 12,5% từ Hoa Kỳ, tất cả đều phơi bày một bộ máy lãnh đạo thiếu tầm vóc dân tộc, chỉ lo củng cố lợi ích phe nhóm và bảo vệ vị thế cầm quyền.

Lời Kết

Thắng lợi của giới trẻ Ấn Độ trước bộ máy giáo dục cửa quyền là lời cảnh báo xuyên biên giới: **Một thể chế bảo thủ không chịu nhìn nhận sai lầm, đặt lợi ích phe nhóm lên trên quyền lợi dân tộc và dập tắt tư duy phản biện sẽ tự tay triệt hạ tương lai của chính mình.**

Việt Nam không thể tiếp tục chọn lối đi "theo đóm ăn tàn" — vừa thiếu cơ chế tự sửa sai dân chủ của Ấn Độ, vừa không có được tầm nhìn tự chủ kỹ nghệ của Trung Quốc, để rồi thực hiện chính sách ngoại giao đu dây khôn lỏi và chuốc lấy thất bại trần trụi.

Đã đến lúc giới lãnh đạo trong nước phải nghiêm túc "xét lại" chính mình: **Khi các mắng tới thất bại đã lộ rõ và không còn nơi che giấu, muốn đất nước thực sự cất cánh, thể chế bắt buộc phải thay đổi, phải dân chủ hóa giáo dục, thượng tôn pháp luật và trân trọng nguồn lực trí thức của toàn thể dân tộc Việt Nam trên khắp thế giới!**

Tsu A Cầu

Huntington Beach, 28/7/2026